

Omfanget af "Grey Gaps" er stigende – men friheden til orlov er ulige fordelt

Af Kristian Stamp Hedeager og Emma Maria Vinten

De såkaldte "grey gaps" vinder i stigende omfang ind på det danske arbejdsmarked, men muligheden for et frikvarter i arbejdslivet er ulige fordelt. Fænomenet "grey gaps" er betegnelsen for selvbetalte orlovsperioder blandt ældre lønmodtagere, som ifølge danske og internationale medier er en omfattende og stigende trend på arbejdsmarkedet, men hidtil har der ikke været nogen undersøgelse af, præcist hvor udbredt fænomenet er. Derfor har vi udviklet en ny metode, som gør det muligt at kortlægge området. Analysen viser stor ulighed i anvendelsen for selvbetalt orlov i Danmark. Vi finder, at det i langt de fleste tilfælde er danskere med lang videregående uddannelse med job i private virksomheder, der bruger muligheden for at lægge mere frihed ind i de senere år af arbejdslivet.

- Ca. en pct. af danske lønmodtagere i alderen 50-64 år afholder selvbetalt orlov inden for en femårig periode.
- Antal lønmodtagere på orlov har været stigende mellem 2015 og 2022.
- Lønmodtagere med lange videregående uddannelser, som er ansat i private virksomheder har seks gange højere sandsynlighed for at afholde selvbetalt orlov end erhvervsuddannede og offentligt ansatte.
- Borgere der holder selvbetalt orlov har typisk en større opsparing end andre.

Kontakt

Ledende økonom
Kristian Stamp Hedeager
Tlf. 6165 0183
E-mail ksh@kraka.dk

Studertermedarbejder
Emma Maria Vinten
E-mail emm@kraka.dk

1. Sammenfatning

Selvbetalte orlov blandt lønmodtagere

Denne analyse belyser udbredelsen af selvbetalte orlov blandt ældre danske lønmodtagere – og finder, at der er store uligheder i brugen. Selvbetalte orlov er perioder, hvor medarbejdere holder fri fra deres lønmodtagerjob uden at modtage løn. Det kan også være en periode efter en opsigelse, hvor man vælger ikke at stå til rådighed for det danske arbejdsmarked, for fx at tage på en længevarende rejse, tage på højskole, forfølge en fritidsinteresse, efteruddanne sig, m.m.

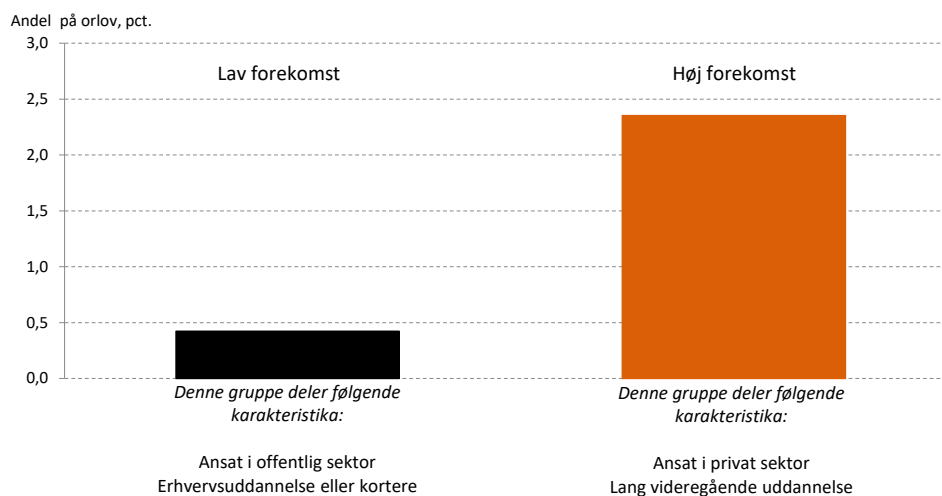
"Grey gaps" er ikke tidligere kortlagt

Flere artikler i både danske og internationale medier omtaler arbejdslivspauser blandt ældre – også kendt som "grey gaps" eller "golden gap years" – som en ny og hastigt stigende trend på arbejdsmarkedet.¹ Men indtil nu har der ikke været tilgængelige tal for, hvor mange ældre lønmodtagere, der afholder selvbetalte orlov, hvem de er, eller om omfanget faktisk er stigende. Med et nyudviklet mål baseret på danske data præsenterer analysen derfor de første tal for omfanget af selvbetalte orlov blandt lønmodtagere mellem 50-64 år.

Visse grupper går i langt højere grad på orlov end andre

Samlet set afholder ca. en pct. af lønmodtagerne selvbetalte orlov i løbet af en femårig periode. Men bag dette gennemsnit gemmer sig markante forskelle. Højtuddannede privatansatte har fx seks gange så stor sandsynlighed for at tage en selvbetalte orlov sammenlignet med offentlig ansatte med erhvervsfaglig baggrund (jf. figur 1).

Figur 1 Store forskelle i forekomsten af selvbetalte orlov på tværs af lønmodtagergrupper

Anm.: Figurens søjler viser andelen af lønmodtagere med en bestemt sammensætning af baggrundskarakteristika, som inden for en 5-årig periode har været på selvbetalte orlov. Se flere oplysninger i afsnit 3.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

Dem på selvbetalte orlov er forskellige fra gennemsnittet

Analysen dokumenterer flere forskelle mellem personer med og uden selvbetalte orlov. Lønmodtagere som afholder en selvbetalte orlovsperiode er i særlig grad mænd og har en markant højere opsparing af likvide midler, som de kan tære af til finansiere den selvbetalte orlov. Samlet tegner der sig et billede af, at selvbetalte orlov primært afholdes af en mindre, men privilegeret gruppe blandt arbejdsmarkedets ældre lønmodtagere.

Flere mulige forklaringer på uligheden

Uligheden i brugen af grey gaps hænger sammen med en række økonomiske, praktiske og normbaserede forhold, der påvirker lønmodtagernes lyst og mulighed for at holde orlov. Lønmodtagere med velpolstrede opsparinger har fx et større økonomisk råderum til at

¹ Se bl.a. Børsen (2024), Forbes (2024) og The Guardian (2024).

finansiere en orlov uden, at det går ud over forbrug og levestandard. Samtidig kan orlovs-mulighederne variere på tværs af brancher og stillinger, hvilket blandt andet kan skyldes, at nogle arbejdspladser lettere kan undvære eller midlertidigt erstatte medarbejdere. Dertil kommer potentielle forskelle i normer og kultur, hvor orlov i nogle brancher og virksomheder er mere accepteret.

Stor stigning i antal på selvbetalt orlov

Analysen beskriver også udviklingen over tid. I 2012 havde godt 3.700 lønmodtagere mellem 50-64 år været på selvbetalt orlov i løbet af de seneste fem år (jf. figur 3). Dette niveau var stabilt i nogle år, men siden 2015 er antallet steget støt og nåede knap 4.900 lønmodtagere i 2022. Ændringen i antal ældre lønmodtagere på selvbetalt orlov siden 2015 svarer til en stigning på 40 pct.

Også flere ældre lønmodtagere

Analysen bekræfter, at flere ældre lønmodtagere går på selvbetalt orlov, men udviklingen i antallet på selvbetalt orlov skal dog ses i lyset af, at det samlede antal ældre lønmodtagere i befolkningen er steget over den samme periode. Når man tager højde for denne udvikling ved at beregne andelen af ældre lønmodtagere på selvbetalt orlov, er udviklingen i omfanget af selvbetalt orlov mere afdæmpet, om end der siden 2015 også har været en stigning. Tendensen afspejler en voksende efterspørgsel efter frihed til at holde pauser i arbejdslivet, som er relevant for arbejdsgivere at være opmærksomme på og eventuelt imødekomme for at fastholde medarbejdere.

Flere stifter nye virksomheder under orloven

Analysen ser nærmere på nogle af de aktiviteter, lønmodtagerne beskæftiger sig med under den selvbetalte orlov. Vi finder blandt andet, at nogle stifter nye virksomheder under orloven, men det drejer sig om et begrænset antal. Selvbetalt orlov er ikke forbundet med større tilbøjelighed til at efteruddanne sig eller at have et alvorligt sygdomsforløb i den nærmeste familie.

Knap 900 fuldtids-personer på orlov

Selvbetalt orlov har også konsekvenser for samfundsøkonomien og de offentlige finanser, da længere orlovsperioder sænker arbejdsudbuddet og skatteindtægterne. Vi finder, at arbejdsudbuddet kunne forøges med knap 900 fuldtidspersoner, hvis alle ældre lønmodtagere, som i 2022 havde en selvbetalt orlovsperiode, ikke havde afholdt orloven. Men en sådan beregning tager ikke højde for at orlovsperioder kan have positive sidegevinster, fx i form af øget trivsel, om end de kun tilfalder en lille privilegeret gruppe af lønmodtagere. For denne gruppe er selvbetalt orlov entydigt velfærdsforbedrende, når den er resultatet af et aktivt og frivilligt valg om at prioritere livskvalitet og frihed over indkomst i en periode af arbejdslivet.

Fokus på øget fleksibilitet i arbejdslivet

Muligheden for at afholde selvbetalt orlov er tæt forbundet med de senere års stigende ønske blandt lønmodtagere om øget fleksibilitet i arbejdslivet, samt spørgsmålet om, hvor vidt øget fleksibilitet kan bidrage til fastholdelsen af den ældre del af arbejdsstyrken.² Senest er det i forbindelse med overenskomsttaftalerne for 2025 blevet muligt for offentligt ansatte at indbetale en del af pensionsbidraget på en ny opsparingsordning, som bl.a. kan anvendes til at finansiere en selvbetalt pause i arbejdslivet.³

² Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (Andersen et al., 2021) viser bl.a. at længere ferier og flere fridage er blandt de vigtigste grunde til, at seniorer vil forlænge arbejdslivet.

³ Man kan ifølge aftalen spare op til frihed i op til 15 dage, startende d. 1. april 2025. Se fx Medarbejder- og Kompetencestyrelsen (2024a, 2024b).

Vi måler omfanget ved en indirekte metode

Omfanget måles for lønmodtagere med ret til dagpenge

2. Sådan måles selvbetalt orlov

Selvbetalt orlov registreres ikke af danske myndigheder eller i officielle lønstatistikker, hvorfor det præcise omfang ikke kan måles direkte. I stedet måler vi selvbetalt orlov ved brug af detaljerede oplysninger om personers tilknytning til arbejdsmarkedet og modtagelse af offentlige ydelser, som stilles til rådighed i registerdata fra Danmarks Statistik.

Analysen tager udgangspunkt i alle dagpengeberettigede lønmodtagere, som har en ledighedsperiode mellem 3 og 18 måneder, hvor de i løbet af ledighedsperioden kun i meget begrænset omfang modtager offentlige overførsler i form af fx dagpenge eller kontanthjælp (jf. boks 1). Det betyder, at selvbetalt orlov indeholder de perioder, hvor man har mulighed for at rejse, efteruddanne sig, arbejde kortvarigt i udlandet eller bare holde fri og forfølge en fritidsinteresse.

Boks 1 Metode: Sådan har vi gjort

Afgrænsning af selvbetalt orlov

Analysen anvender registerdata fra Danmarks Statistik. Vi kombinerer information fra lønoplysninger fra BFL-registret og udbetaling af offentlige overførsler fra DREAM-registret i perioden januar 2008 til juni 2024. Fordi vi ser på orlovsperioder op til 18 måneders længde, tillader det os at beskrive det fulde omfang af alle forløb som påbegyndes i årene 2008-2022. I analysens hovedresultater viser vi forekomsten af selvbetalt orlov over femårige perioder, som kan opgøres mellem 2012-2022.

Analysen inkluderer alle lønmodtagere mellem 50-64 år, som på et tidspunkt i løbet af et kalenderår har modtaget lønindkomst i minimum tre sammenhængende måneder og som ved indgangen til kalenderåret var berettigede til at modtage dagpenge (var medlem af en A-kasse i minimum 2 år og opfyldte indkomstkrauet). Dermed vil de personer, som i analysen observeres på selvbetalt orlov, være berettiget til at modtage dagpenge, men ikke modtage dem (fx fordi de ikke er jobsøgende). Analysens resultater er baseret på i alt 8.766.000 observationer.

Vi definerer selvbetalt orlov blandt dagpengeberettigede lønmodtagere, som en ledighedsperiode mellem 3 og 18 måneder, hvor lønmodtageren i begrænset omfang modtager offentlige overførsler i form af fx dagpenge eller kontanthjælp.

- Lønmodtageren har minimum 3 sammenhængende måneder med lønindkomst efterfulgt af en periode på mellem 3-18 måneder *uden* lønindkomst.
- I denne 3-18 måneders periode har lønmodtageren maksimalt modtaget en offentlig overførselsindkomst i 10 pct. af tiden. (jf. figur 11).
- Efter orlovsperioden modtager lønmodtageren igen lønindkomst i minimum 3 sammenhængende måneder.

Med denne afgrænsning måles forekomsten af de perioder, hvor en lønmodtager tager en pause i arbejdslivet og er berettiget til at modtage dagpenge hvis personen var villig til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet - men ikke modtager dagpenge. Vi laver denne afgrænsning for at sikre, at vi ikke forveksler selvbetalt orlov med almindelige perioder med ledighed, hvor en lønmodtager fx ikke er berettiget til at modtage en offentlig ydelse. Af samme årsag vil tallene i denne analyse i et vist omfang undervurdere det absolutte omfang af selvbetalt orlov blandt lønmodtagere, ligesom det heller ikke er muligt at inkludere selvstændige.

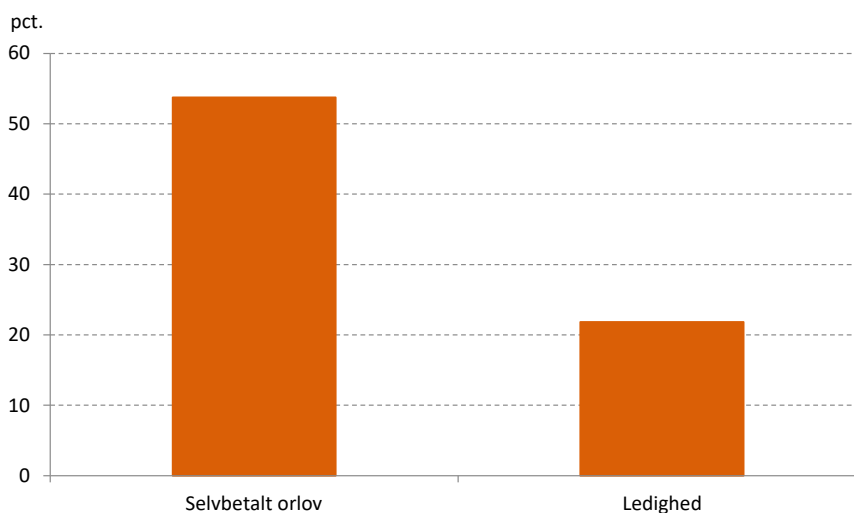
Regressionsjusterede analyseresultater

For at sikre imod at ændringerne over tid er drevet af en ændret sammensætning af arbejdsstyrken, kontrollerer vi for lønmodtagernes alder, køn, uddannelsesniveau og bopælsregion. Det er fx relevant, når vi undersøger udviklingen i andelen på selvbetalt orlov mellem år, fordi en eventuel ændring i andelen som tager orlov mellem to år potentielt kan være drevet af, at der kommer flere eller færre lønmodtagere af et bestemt køn, alder eller uddannelsesniveau. Se nærmere detaljer om brugen af kontrolvariable i anmærkningerne til de enkelte figurer.

**Over halvdelen
vender tilbage til
samme job**

En tydelig indikation på, at vi med vores målemetode observerer selvbetalte orlovsperioder ses i Figur 2. I Danmark kan lønmodtagere i mange tilfælde enten formelt ansøge eller blot indgå en aftale med deres arbejdsgiver om tjenestefrihed uden løn i en periode. Derfor kan man forvente, at en stor andel af personer på selvbetalt orlov vender tilbage til den samme arbejdsplads, som de forlod ved orlovens start. Det finder vi i Figur 2 også er tilfældet, da 54 pct. af lønmodtagerne på selvbetalt orlov vender tilbage til samme arbejdsplads efter endt orlov. Til sammenligning vender kun 22 pct. af lønmodtagere med et almindeligt ledighedsforløb, hvor de fx modtager dagpenge eller kontanthjælp, tilbage til samme arbejdsgiver. Denne andel blandt de ledige kan delvist forklares af en stor forekomst af gentagne sæson- og projektansættelser. Selvbetalt orlov kan naturligvis også indeholde sæsonledighed, men i forskel til personer i almindelige ledighed, har lønmodtagere på selvbetalt orlov fravalgt at modtage offentlige overførsler. Den markant højere andel, som vender tilbage til samme arbejdsgiver, peger på, at vores metode fungerer godt til at måle selvbetalte orlovsperioder.

Figur 2 Andel med samme arbejdsgiver før og efter selvbetalt orlov eller ledighed (pct.)

Anm.: Ledighed opgøres på samme måde som selvbetalt orlov (se boks 1), dog med undtagelse af, at lønmodtagerne i denne gruppe modtog en offentlig ydelse i over 10 pct. af ledighedsperioden. Andelen som vender tilbage til samme arbejdsgiver er målt i den månedlige lønstatistik (BFL) og angiver, om man i den første måned efter endt orlov/ledighed modtager løn fra samme arbejdsgiver (målt ved CVR-nummer) som i den sidste måned før orlov- eller ledighedsperiodens start.

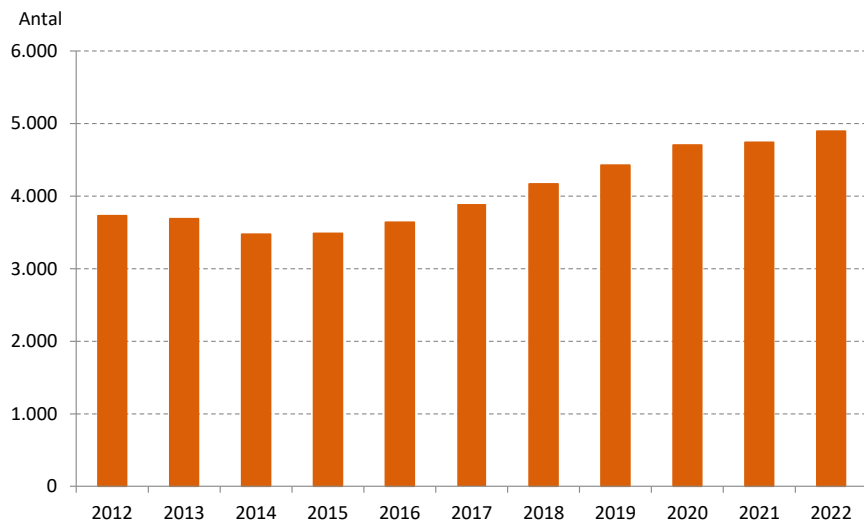
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

**Stigning på 40 pct.
siden 2015 i antal på
orlov**

3. Omfanget af selvbetalt orlov

I 2012 havde ca. 3.700 lønmodtagere mellem 50-64 år været på selvbetalt orlov i løbet af de seneste fem år (jf. figur 3). Dette niveau var stabilt i nogle år, men siden 2015 er antallet steget støt og nåede knap 4.900 lønmodtagere i 2022. Ændringen i antal ældre lønmodtagere på selvbetalt orlov siden 2015 svarer til en stigning på 40 pct. I samme periode er antallet af ældre lønmodtagere steget, hvilket helt eller delvist kan bidrage til den udvikling, vi ser. Derfor er det relevant at vurdere omfanget af selvbetalt orlov i forhold til det samlede antal lønmodtagere.

Figur 3 Antal lønmodtagere ml. 50-64 år på selvbetalt orlov de seneste fem år, 2012-2022

Anm.: Figuren viser antallet af dagpengeberettigede lønmodtagere mellem 54-64 år, som inden for de 5 seneste år har afholdt en selvbetalt orlov. Selvbetalt orlov består af en periode på mellem 3-18 måneder, hvor man ikke modtager lønindkomst og maksimalt modtager en offentlig overførsel i 10 pct. af perioden. Desuden er det et krav, at man modtager lønmodtagerindkomst i minimum 3 sammenhængende måneder både før og efter orlovssperioden

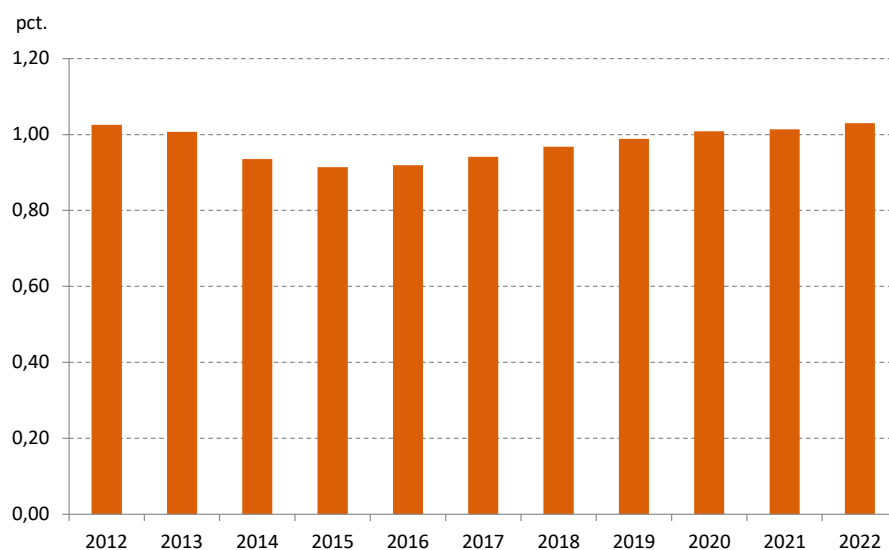
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

En pct. af ældre lønmodtagere afholder selvbetalt orlov

Ca. en pct af den ældre del af arbejdsstyrken i alderen 50-64 år afholder en eller flere orlovsperioder i løbet af en femårig periode, jf. figur 4. I starten og slutningen af perioden 2012-2022 er omfanget omtrent det samme, men i de mellemliggende år observerer vi først et fald, efterfulgt af en stigning i andelen med selvbetalt orlov. Siden 2015, hvor andelen var på sit laveste, var der en svag stigning frem mod 2022, hvor omfanget når sit højeste niveau. Forskellen mellem 2015 og 2022 på 0,12 pct.-point svarer til en relativ stigning i andelen af lønmodtagere på selvbetalt orlov på 13 pct.

Orlov varer typisk 6 måneder

Den selvbetalte orlov varer i gennemsnit seks måneder. Bag dette gennemsnit ligger, at næsten hver tredje selvbetalte orlov varer tre måneder og at kun otte pct. alle orlovsforløb er længere end 12 måneder (jf. figur 12 i Bilag).

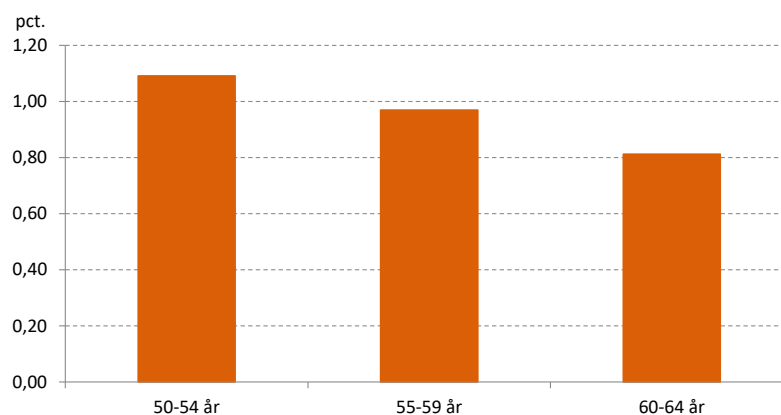
Figur 4 Andel lønmodtagere ml. 50-64 år på selvbetalt orlov de seneste fem år, 2012-2022

Anm.: Figuren viser andelen af dagpengeberettigede lønmodtagere mellem 54-64 år, som inden for de 5 seneste år har afholdt en selvbetalt orlov. Selvbetalt orlov består af en periode på mellem 3-18 måneder, hvor man ikke modtager lønindkomst og maksimalt modtager en offentlig overførsel i 10 pct. af perioden. Desuden er det et krav, at man modtager lønmodtagerindkomst i minimum 3 sammenhængende måneder både før og efter orlovssperioden. De viste andele tager højde for ændringer i lønmodtagergruppens alder, køn og uddannelsesniveau, som potentielt kan forklare ændringer i andelen med selvbetalt orlov. De årlige gennemsnit er signifikant forskellige (på 5 pct.-niveau) fra gennemsnittet i 2015 fra 2012-2013 og fra 2018-2022.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

**Flere på orlov
blandt de yngre**

Vi finder, at der er flest blandt de 50-54-årige, som afholder en selvbetalt orlovssperiode, jf. figur 5. I den femårige periode hvor lønmodtagere er 50-54 år, har knap 1,1 pct selvbetalt orlov. Det samme gør sig kun gældende for knap 1,0 pct. af lønmodtagere mellem 55-59 år og for 0,8 pct. af dem mellem 60-64 år.

Figur 5 Andel på selvbetalt orlov de seneste fem år efter aldersgrupper (pct.)

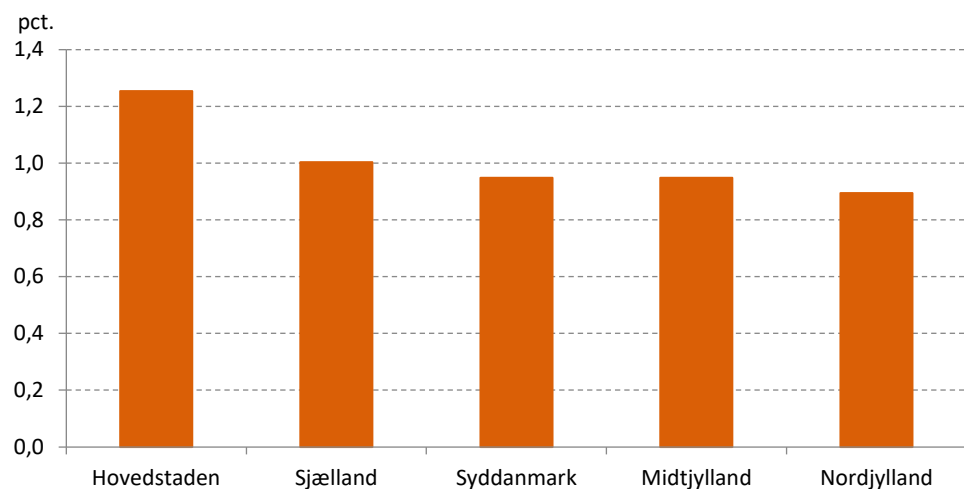
Anm.: Figuren viser andelen af populationen på hhv. 54, 59 og 64 år, som indenfor de seneste fem år har afholdt en selvbetalt orlovssperiode. Andelen for de 50-54-årige er fx målt for 54-årige fra 2012-2022. Forskellene er korigeret for eventuelle kompositionseffekter med dummies for år, køn og uddannelsesniveau.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Selvbetalte orlov ses mest i hovedstaden

Figur 6 viser, at der er flest i hovedstadsområdet, som tager en selvbetalt orlovsperiode. I Region Hovedstaden er det 1,3 pct. af de ældre lønmodtagerne, som inden for en femårig periode afholder selvbetalt orlov. I de øvrige regioner er det tilfældet for mellem 0,9-1,0 pct. af lønmodtagerne. Der er imidlertid også forskel på, hvem de ældre lønmodtagere i landets regioner er, hvilke muligheder for at afholde selvbetalt orlov er, samt hvilke stillinger de bestrider. Det betyder med andre ord, at de regionale forskelle som observeres i figur 6, kan vise sig at være forklaret af forskelle i en række øvrige i øvrige forhold, som hænger sammen med ønsker om og muligheder for at afholde orlov. Disse forskelle mellem lønmodtagere med og uden selvbetalt orlov, undersøger vi nærmere i det efterfølgende afsnit.

Figur 6 Andel på selvbetalt orlov de seneste fem år efter region (pct.)

Anm.: De regionale forskelle vist her er kontrolleret for lønmodtagernes alders-, køns- og uddannelsessammensætning. Bopælsregionen er målt i det sidste år af den femårige periode.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

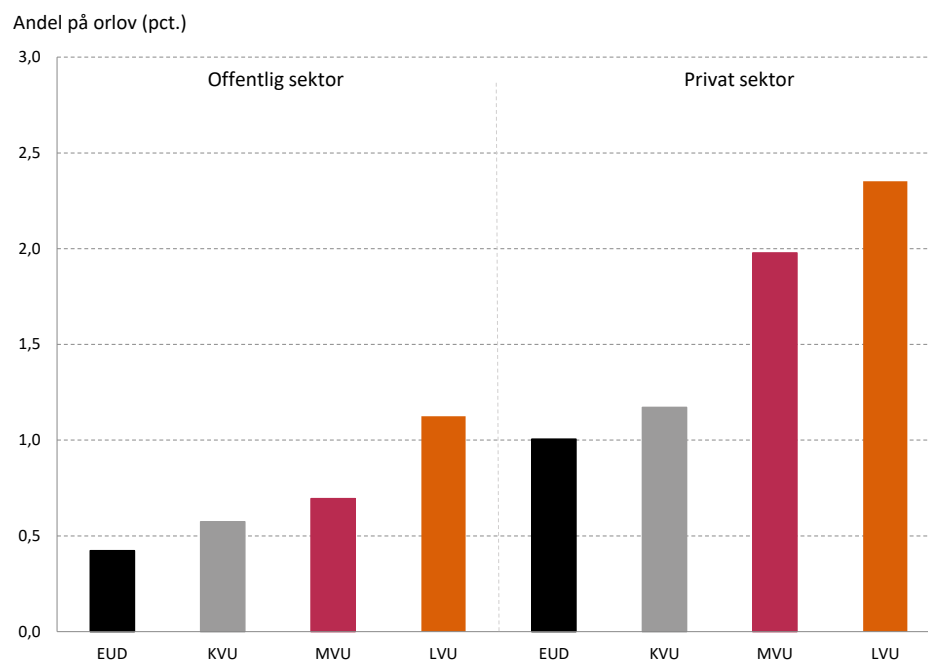
Flere på orlov blandt længere uddannede ...

Omfanget af selvbetalt orlov hænger i høj grad sammen med lønmodtagerens uddannelsesniveau og ansættelsessted. Det er fx kun 0,4 pct. af de erhvervsuddannede lønmodtagere som arbejder i den offentlige sektor, der går på selvbetalt orlov over en femårig periode (jf. Figur 7). Blandt øvrige offentligt ansatte er der en tydelig sammenhæng mellem uddannelse og selvbetalt orlov: jo højere uddannelse, desto større er sandsynligheden for, at man har taget selvbetalt orlov. 1,2 pct. af lønmodtagere i den offentlige sektor med lange videregående uddannelser går på selvbetalt orlov over den femårige periode.

... og lønmodtagere i den private sektor

Det samme mønster på tværs af uddannelsesniveau gør sig gældende blandt lønmodtagere ansat i den private sektor. Også her ses en tydelig sammenhæng mellem uddannelse og selvbetalt orlov. Derudover ses et markant spring i omfanget, når vi bevæger os fra den offentlige til den private sektor. På tværs af alle uddannelsesniveauer er tilbøjeligheden til at gå på selvbetalt orlov højere blandt lønmodtagere i den private sektor. I toppen ligger privatansatte med lange videregående uddannelser, hvor 2,4 pct. har været på selvbetalt orlov gennem de seneste fem år. Det følgende afsnit dykker yderligere ned i forskellene mellem forskellige grupper brug af selvbetalt orlov.

Figur 7 Andel på selvbetalt orlov de seneste fem år efter uddannelse og sektor (pct.)

Anm.: Sektor opgøres for lønmodtagerens primære beskæftigelse (stillingen med den højeste udbetalte løn) i en given måned. EUD indeholder lønmodtagere med op til en erhvervsuddannelse, KVV indeholder korte- og mellemlange uddannelser (inkl. bachelorer), MVU indeholder mellemlange videregående uddannelser, og LVU indeholder lange videregående uddannelser mv., inkl. ph.d.-uddannelser. Forskelle mellem grupperne er kontrolleret for lønmodtagernes alders- og kønsforskelle.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

4. Markant forskel på lønmodtagere med og uden selvbetalt orlov

Mænd holder oftere selvbetalt orlov

I dette afsnit undersøger vi forskelle mellem ældre lønmodtagere, som i perioden 2008-2022 har afholdt en selvbetalt orlovsperiode, og dem, der ikke har. Figur 8 viser gennemsnittet af en række baggrundsforhold for begge grupper af lønmodtagere. Her ser vi fx at det i højere grad er mænd, der tager selvbetalt orlov. Mænd udgør således knap 60 pct. af lønmodtagerne med selvbetalt orlov, mens de kun udgør halvdelen af lønmodtagere uden selvbetalt orlov.

Selvbetalt orlov ses oftere blandt højt-uddannede ...

Lønmodtagere, der afholder selvbetalt orlov, har en anden uddannelsesmæssig baggrund end den gennemsnitlige lønmodtager. At afholde selvbetalt orlov er generelt forbundet med et højere uddannelsesniveau. Hvor 14 pct. af lønmodtagere med selvbetalt orlov har en lang videregående uddannelse, er det kun tilfældet for 9 pct. af lønmodtagere uden orlov. Der er også flere i orlovsgruppen, der har en mellemlang videregående uddannelse, mens der til gengæld er færre med en erhvervsfaglig uddannelse.

... og ansatte i højt specialiserede stillinger ...

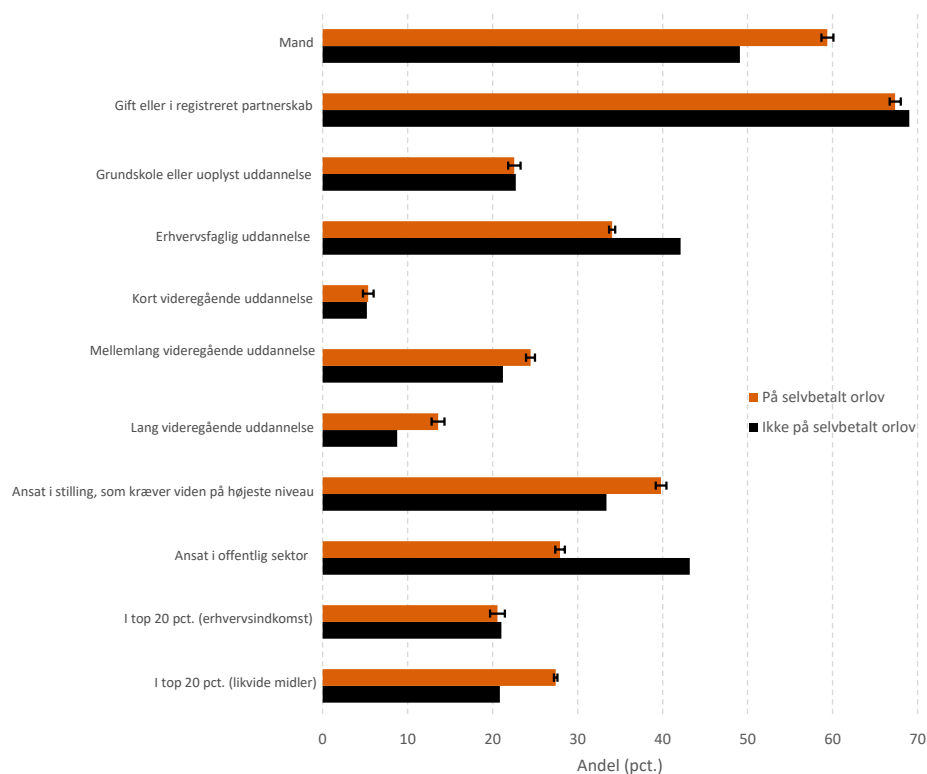
I gruppen med selvbetalt orlov er der flere, som har en stilling, der ifølge Danmarks Statistiks stillingsklassifikation består af ledelsesarbejde eller kræver viden på højeste niveau. 40 pct. af lønmodtagere på orlov besad således umiddelbart før den påbegyndte orlov en relativt højt specialiseret stilling. Det samme gjorde kun 33 pct. af øvrige lønmodtagere. Denne forskel kan både være forklaret af forskelle i de ressourcer eller arbejdsfunktioner, som

... og i den private sektor

personer i specialiserede stillinger har, eller af kulturen og mulighederne på de arbejdspladser, hvor de er ansat.

I sammenligning med gennemsnitlige lønmodtagere, er lønmodtagere med selvbetalt orlov også mindre tilbøjelige til at være ansat i den offentlige sektor. Kun 28 pct. af orlovsgruppen er offentligt ansat, hvilket er noget lavere end øvrige lønmodtagere, som i 43 pct. af tilfældene er ansat i den offentlige sektor. Dette resultat kan i første omgang indikere, at det kan være lettere for lønmodtagerne at aftale selvbetalt orlov, hvis de er ansat i private virksomheder. Men det kan også være forklaret af en lang række forskelle mellem de lønmodtagere, som er ansat i enten den private eller offentlige sektor. En forskel kan være, at privatansatte har højere indkomst og opsparing.

Figur 8 Forskelle mellem lønmodtagere med og uden selvbetalt orlov

Anm.: Figuren viser de faktiske gennemsnit af hver variabel for lønmodtagere, som i løbet af et år ikke afholder selvbetalt orlov, og et regressionskorrigeret gennemsnit for lønmodtagere, som afholder selvbetalt orlov. I alle regressioner kontrolleres der for forskelle i år og lønmodtagernes alder, køn, uddannelse og bopælsregion (den enkelte kontrolvariabel udelades, når den svarer til den beskrevne variabel). De horisontale mærker viser et 95 pct.-konfidensinterval af en t-test af forskellen i de to gruppers gennemsnit. Resultaterne er baseret på 8.766.121 observationer fra 2008-2022. Eneste undtagelse er information om likvide midler, som var tilgængeligt fra 2014-2020.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Erhvervsindkomst er ikke højere

Når en periode på orlov ikke betales af arbejdsgiveren, men finansieres af lønmodtageren selv, er det forventeligt, at gruppen på orlov har en relativt høj indkomst eller opsparing. Det er ikke tilfældet, når man ser på den samlede erhvervsindkomst, som i dette tilfælde er målt i året før, lønmodtageren går på orlov (eller lader være). For begge grupper lønmodtagere – dem på selvbetalt orlov og alle andre – ser vi, at ca. 21 pct. har en erhvervsindkomst,

der placerer dem i top 20 pct. blandt af alle lønmodtagere uanset dagpengeberettigelse. Der er altså ingen tegn på, at lønmodtagerne har en højere end gennemsnitlig erhvervsindkomst i året umiddelbart inden orloven, som de kan bruge til at finansiere orloven.

Større opsparing i likvide midler, som kan finansiere orlov

Gruppen på selvbetalt orlov har til gengæld en større opsparing af likvide midler end gennemsnittet blandt lønmodtagere. Det ser vi i ved, at 27 pct. af gruppen på orlov befinder sig blandt de øverste 20 pct. i fordelingen af likvide midler blandt alle lønmodtagere i samme aldersgruppe. Gennemsnittet for alle lønmodtagere er til sammenligning 21 pct. Ser vi på de faktiske opsparinger (ikke vist i figuren), har lønmodtagere uden orlov i gennemsnit likvide midler til en værdi af 261.000 kr., mens orlovgruppen i gennemsnit har 355.000 kr. Dette svarer til en forskel på 36 pct. mellem de to grupper, hvilket indikerer, at personer på orlov har større økonomiske ressourcer til at finansiere en periode uden løn eller overførsler.

5. Aktiviteter under selvbetalt orlov

Nogle opretter nye virksomheder under orloven

Afslutningsvis vender vi os mod nogle af de aktiviteter, som lønmodtagerne kan tænkes at være beskæftiget med i løbet af deres orlov. Her ser vi først i figur 9, at en del af lønmodtagerne, som er på selvbetalt orlov, bruger tiden på at stifte en selvstændig virksomhed. I løbet af det år, de afholder en selvbetalt orlov, står knap 3 pct. noteret som ejer af en ny-stiftet virksomhed. I kontrast til dette stifter tæt på 0 pct. af øvrige lønmodtagere nye selskaber. Selvom forskellen mellem de to grupper er stor, er det dog værd at bemærke, at det stadig er et fåtal af lønmodtagerne på selvbetalt orlov, som stifter en virksomhed i det år de holder pause fra deres lønmodtagerbeskæftigelse.

Færre end normalt efteruddanner sig

En anden mulig aktivitet for personer som holder en pause fra arbejdsmarkedet, er at videreuddanne sig, eksempel ved at gennemføre et AMU-kursus. I Figur 9 ser vi, at 15 pct. af lønmodtagere på selvbetalt orlov efteruddanner sig, men det er faktisk en mindre andel end for lønmodtagerne, som ikke er på selvbetalt orlov, hvor knap 20 pct. gennemfører en voksen- eller efteruddannelse.

Orlov skyldes ikke egen ...

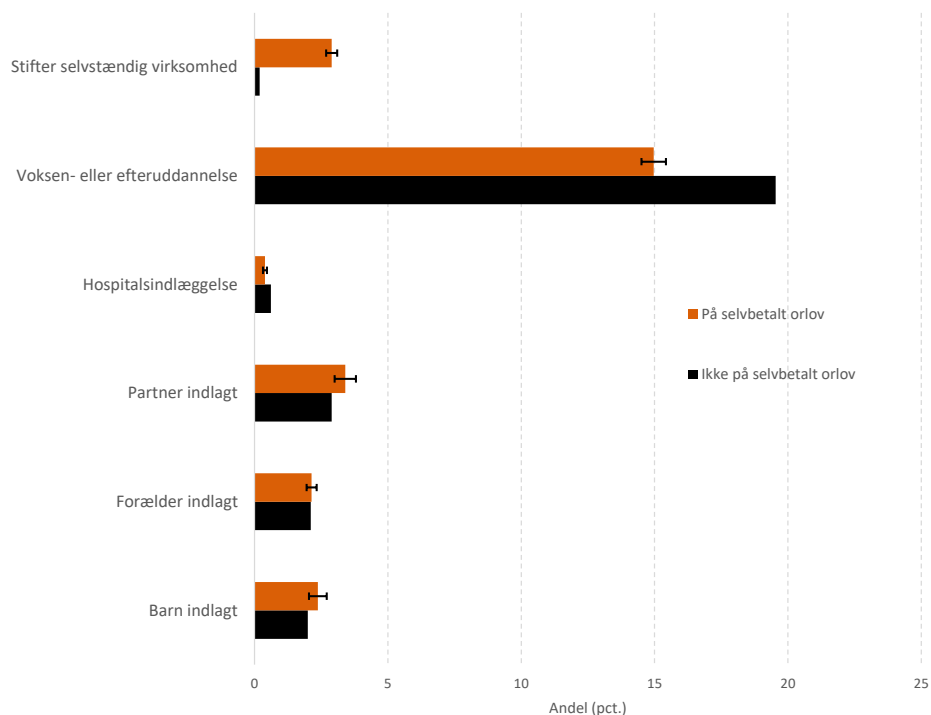
De sidste udfald, som præsenteres i Figur 9 omhandler langvarige og alvorlige sygdomsforløb. I de fleste offentlige og private overenskomster har lønmodtagere ret til orlov for at passe et alvorligt sygt nærtstående familiemedlem. For at undersøge dette, vises i Figur 9 tal for, om lønmodtagerne selv eller et nært familiemedlem var indlagt i 30 dage eller mere i løbet af året. Vi finder først, at meget få lønmodtagere selv var indlagt. Under en pct. af lønmodtagere er indlagt, uanset om de afholder selvbetalt orlov eller ej.

... eller familiemedlemmers indlæggelse

Lønmodtagere på selvbetalt orlov oplever i lidt højere grad end øvrige lønmodtagere, at deres partner, en forælder eller et af deres børn er indlagt i 30 dage eller mere. Men igen er forskellene meget små, og det er derfor ikke oplagt, at forekomsten af selvbetalt orlov generelt kan forklares af, at lønmodtagerne skal passe syge familiemedlemmer.⁴

⁴ Vi har også undersøgt det gennemsnitlige antal indlæggelsesdage for lønmodtagerne og deres familiemedlemmer og finder ingen signifikante forskelle mellem grupperne.

Figur 9 Lønmodtagernes aktiviteter i løbet af året

Anm.: Figuren viser de faktiske gennemsnit af hver variabel for lønmodtagere, som i løbet af et år ikke afholder selvbetalt orlov, og et regressionskorrigeret gennemsnit for lønmodtagere, som afholder selvbetalt orlov. I alle regressioner kontrolleres der for forskelle i år og lønmodtagernes alder, køn, uddannelse og bopælsregion (den enkelte kontrolvariabel udelades, når den svarer til den beskrevne variabel). De horisontale mærker viser et 95 pct.-konfidensinterval af en t-test af forskellen i de to gruppers gennemsnit. Resultaterne er baseret på 8.766.121 observationer fra 2008-2022.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Fængselsophold forklarer ikke omfang af orlov

En sidste mulig grund til, at lønmodtagere er fraværende fra arbejdsmarkedet, er frihedsberøvelse. Under fængselsophold modtager man som udgangspunkt ingen offentlige overførsler, hvorfor man i teorien godt kan optræde i vores gruppe af lønmodtagere på selvbetalt orlov. Men antallet af indsættelser er dog ikke stort nok til at det kan forklare de mønstre, vi observerer i analysen af selvbetalt orlov. I 2022 var der fx kun 224 personer mellem 50-69 år, som var indsat med en ubetinget frihedsstraf mellem 3 og 18 måneder (jf. Statistikbanken.dk, tabel STRAF47). Selv hvis alle disse personer er inkluderet i vores gruppe af lønmodtagere på selvbetalt orlov, udgør de kun 10 pct. af antal personer på orlov i 2022.

6. Hvad betyder selvbetalt orlov for arbejdsudbuddet?

Omfanget opgjort i årsværk

Afslutningsvist beregner vi den umiddelbare virkning af selvbetalt orlov på arbejdsudbuddet. Hvert år er der et antal arbejdstimer, som ikke bliver afholdt, fordi nogle lønmodtagere går på selvbetalt orlov. Ved at opføre det samlede antal uafholdte arbejdstimer som fuldtidsækvivalente årsværk, kan vi måle antallet af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere, som ville stå til rådighed for arbejdsmarkedet, hvis de ikke havde afholdt orlov. Opgørelsen er her lavet for 2022, som er det seneste år i analysen.

Vi regner på omfanget i 2022

I 2022 var 2.208 ældre lønmodtagere på selvbetalt orlov. Denne gruppe er gennemsnit på selvbetalt orlov i 6,2 måneder. Ved brug af lønoplysninger fra Danmarks Statistik kan vi se, hvor mange timer hver lønmodtager arbejdede i de måneder, der lå umiddelbart forud for

deres selvbetalte orlov.⁵ Her finder vi, at det gennemsnitlige antal månedlige arbejdstimer for lønmodtagere som går på selvbetalt orlov er 126,2 timer. Det svarer til 79 pct. af en normal fuldtidsstilling på 160,3 timer pr. måned.

Arbejdsudbud 900 fuldtidspersoner lavere

Under forudsætning af, at hver lønmodtager gennem hele deres orlov ville arbejde det samme antal timer, som de gjorde umiddelbart før orlovens start, kan vi beregne det samlede antal timer, de ville have arbejdet, hvis orloven ikke blev holdt.⁶ Det samlede timetal finder vi ved at gange antal måneder på orlov med det månedlige antal arbejdstimer. I gennemsnit udgør dette tal 777,5 timer, hvilket altså er antallet af arbejdstimer, arbejdsmarkedet må undvære for hver lønmodtager på orlov. Opgjort for hele gruppen af lønmodtagere på selvbetalt orlov er svarer det til i alt 1,7 mio. arbejdstimer. Et årsværk defineres som 1.924 timer per år, og derfor svarer omfanget af selvbetalt orlov til i alt 892 årsværk.

Nogle arbejder måske mere på andre tidspunkter

Tallet illustrerer den mekaniske virkning på arbejdsudbuddet, og tager således ikke højde for den potentielle virkning, at nogle lønmodtagere kan vælge at øge antallet af arbejdstimer på andre tidspunkter i arbejdslivet, fordi de har været på orlov – fx ved at forlænge antal år på arbejdsmarkedet. Hvis man vælger at øge arbejdstimer eller antal år på arbejdsmarkedet, vil den samlede virkning på arbejdsudbuddet være mindre end de 892 årsværk vi finder her.

7. Litteratur

Andersen, Lars L., Annette Meng, Karen Albertsen, Flemming Pedersen & Emil Sundstrup (2021): SeniorArbejdsLiv – Muligheder og barrierer for et langt og sundt arbejdsliv i Danmark. Tidsudvikling fra 2018 til 2020. Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.

Børsen (2024): Ny tendens: Flere vil have fjumreår i arbejdslivet. Artikel skrevet af Katrine Rahbek. Udgivet d. 13. november 2024. ([link](#), besøgt d. 8. april 2025).

Forbes (2024): Adult Gap Years Are Trending And Europe Is A Top Destination. Artikel skrevet af Cecilia Rodriguez. Udgivet d. 30. April 2024. ([link](#), besøgt d. 8. april 2025).

Medarbejder- og Kompetencestyrelsen (2024a): Resultatet af Forhandlingerne mellem finansministeren og Centralorganisationernes Fællesudvalg.

Medarbejder- og Kompetencestyrelsen (2024b): Bilag til Resultatet af Forhandlingerne mellem finansministeren og Centralorganisationernes Fællesudvalg.

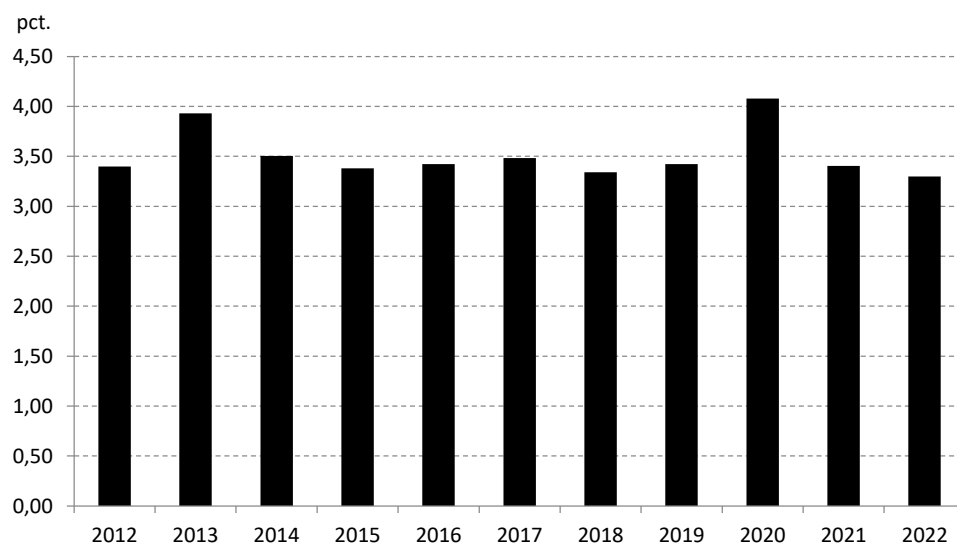
The Guardian (2024): 'Golden gap year': how to make a midlife break work. Artikel skrevet af Miles Brignall. Udgivet d. 7. september 2024. ([link](#), besøgt d. 8. april 2025).

⁵ Vi anvender gennemsnittet af arbejdstimer i månederne hhv. to og tre måneder før orloven starter. Den sidste måned før orlovsstart udelades, for at beregningen ikke påvirkes af, at nogle starter orloven i løbet af den sidste måned og derfor arbejder færre timer.

⁶ Når lønmodtagerne vender tilbage efter endt orlov, arbejder de i gennemsnit 113,8 timer. I denne beregning lægger vi dog til grund, at de ville være forblevet på de 126,2 timer, hvis de ikke gik på orlov.

8. Bilag

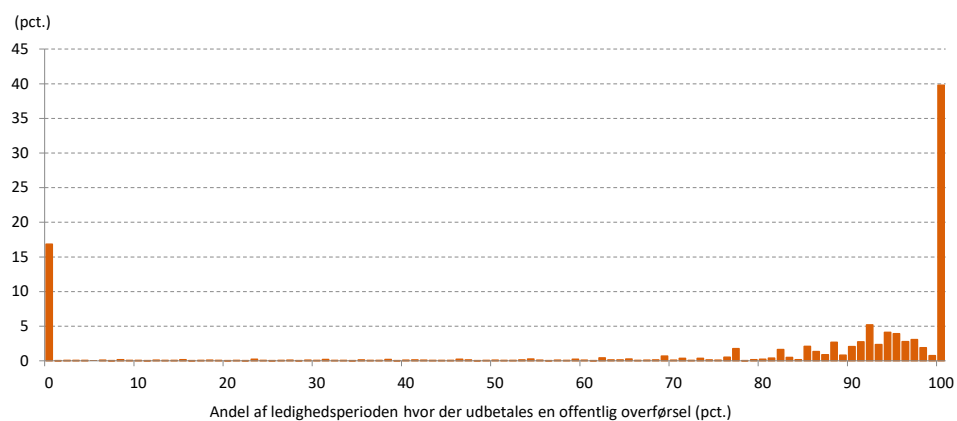
Figur 10 Andel med ledighedsforløb (3-18 mnd) i de seneste fem år, 2012-2022 (pct.)

Anm.: Figuren viser andelen af lønmodtagere, som inden for seneste fem år har haft et ledighedsforløb på mellem 3-18 måneder, hvor lønmodtageren modtager offentlige ydelser over 10 pct. af perioden. Populationen af lønmodtagere er afgrænset som beskrevet i boks 1.

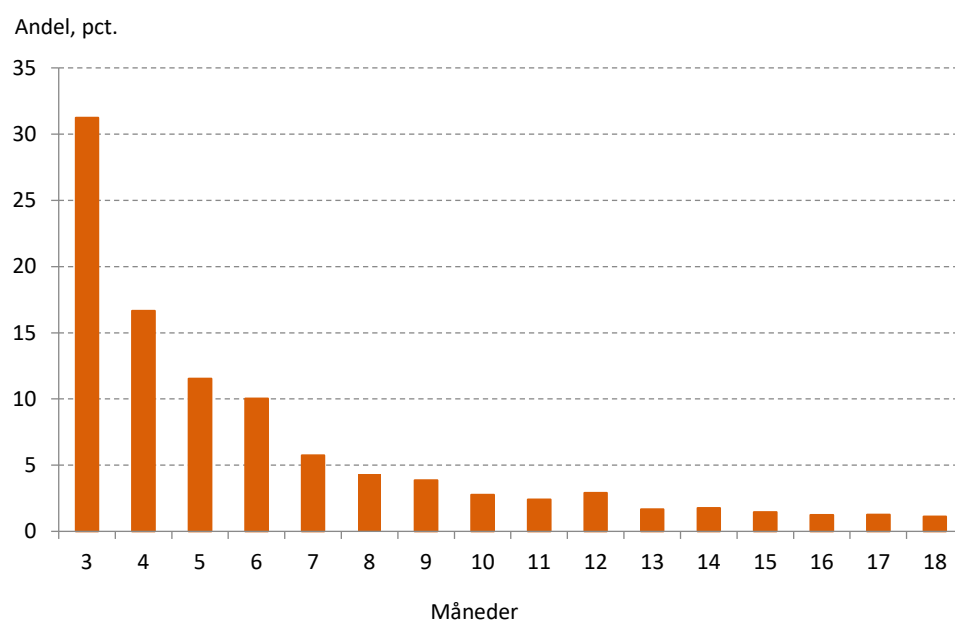
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figur 11 Fordeling af forløb med forskellig andel betalt med off. overførsel (pct.)

Anm.: Hver søjle viser andelen (i pct.) af alle ledighedsforløb, hvor der i forskellig andel af perioden er modtaget en offentlig overførsel. I 17 pct. af tilfældene modtager lønmodtageren en overførsel i maksimalt ti pct. af perioden. I 86 pct. af ledighedsforløbene modtager borgeren en offentlig overførsel i mere end halvdelen af ledighedsperioden. Figuren indeholder i alt 146.597 ledighedsforløb.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figur 12 Fordeling af længden på selvbetalt orlov og almindelig ledighed (pct.)

Anm.: Hver søjle viser andelen af alle selvbetalte orlovsperioder, som varer det angivne antal måneder.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Boks 2 Analysens datakilder

Analysen anvender registerdata fra Danmarks Statistik til at afgrænse omfanget af personer, der holder orlov, samt at karakterisere disse personers demografiske og socioøkonomiske træk.

En del af analysens variable måles i det indeværende år, hvor personen observeres med eller uden orlov. Dette drejer sig om stiftelse af nye virksomheder, voksen- og efteruddannelse samt indlæggelser for personen selv eller pårørende.

Udvalgte baggrundsvARIABLE måles i året forud for den potentielle orlovsperiode og anvendes til at beskrive orlovstagerne under beskæftigelse. Disse inkluderer civilstatus, uddannelsesniveau (højest fuldførte), bopælsregion, stillingskategori, ansættelse i den offentlige sektor, samt lønmodtagerens erhvervsindkomst og likvide midler.

Information om **nystiftede selskaber** er målt i registret IVPS og angiver, om personen har stået bag mindst ét nyopstartet selskab i det pågældende år.

Voksen- og efteruddannelse måles i VEUV-registret og dækker alle typer og længder af voksen- og efteruddannelser, herunder AMU, enkeltfag og højskoleophold.

Indlæggelser er målt i Landspatientregistret (LPRADM), og vi definerer en indlæggelse som mindst 30 senge dage i Sundhedsvæsenet.

Information om **stillingens krav** er klassificeret ud fra DISCO-koder, hvor stillinger med ledelsesarbejde og krav om viden på højeste niveau svarer til DISCO-koder 111100-265900.

Likvide midler er målt i registret FORMGELD og inkluderer alle poster under formuearten "B" (finansielle formuekomponenter). Likvide midler opgøres ultimo året før en eventuel orlovsperiode påbegyndes og måles kun i perioden 2014-2020, hvor registret har været tilgængeligt.

Erhvervsindkomst måles i IND-registret i året før en eventuel orlov og omfatter løn, overskud af selvstændig virksomhed og visse honorarer.